

K čemu centrální banka potřebuje modely?

Není tomu dávno, co v odborných kruzích probíhala debata o výpovědní hodnotě prognóz centrální banky. Ty totiž byly v posledních pár letech, době vážné cenové nestability, až zoufale nepřesné. Vystala proto otázka, zda jsou modely, o něž jsou tyto prognózy opřeny, dostatečně robustní a realistické. A právě tím se zabývá následující článek.

Chiméra realistických modelů

Úkolem [vědy](#) je zkoumat a poté se pokusit podat vysvětlení jevů pozorovatelných v reálném světě. A to neplatí pouze pro velmi pokročilé obory přírodních věd, ale pro úplně každý vědní obor, ekonomii nevyjímaje. Žádný člověk, jakkoli inteligentní, není schopen takovým jevům porozumět v jejich plné komplexitě – vzít v potaz současně veškeré jejich aspekty. A proto nám nezbyvá nic jiného než vytvářet pomyslné zjednodušené obrazy této nekonečně komplexní reality – konstruovat modely.

Podstatou modelů je, že berou na zřetel určité, pouze omezené množství aspektů zkoumaných jevů a ostatním záměrně nepřihlíží. Z toho vyplývá, že nutně realitu zjednodušují. A to zase znamená, že jsou již z definice nerealistické. Jediný naprosto realistický model by totiž musel být dokonalý odraz reality, jinými slovy realita sama. Tím bychom se však dostali k počátečnímu problému, a sice že realitu není schopen lidský mozek uchopit v její integrální podobě. Realistický model je proto pouhou chimérou.

Modely a prognózy centrálních bank

Výše nastíněný popis úlohy a úskalí modelů ve vědě nyní můžeme vztáhnout i k makroekonomickým modelům, které při svém rozhodování používají centrální banky po celém světě. A na základě těchto modelů měnové autority následně vytvářejí prognózy vývoje vybraných makroekonomických veličin.

S prognózami centrální banky se tomu do určité míry má podobně jako s předpovědí počasí. Ani ta zdaleka není přesná. Ale bývá většinou lepší ji znát než ji zcela ignorovat. Jak předpověď počasí, tak prognózy centrální banky se přitom stávají díky našim lepším technickým znalostem stále přesnějšími a spolehlivějšími.

Je nicméně třeba brát je s určitou rezervou, protože nyní jsou od dokonalé spolehlivosti pořád poněkud vzdáleny. A ještě dlouho budou. Bylo by však nepatřičné vyčítat centrální bance to, že při svém rozhodování využívá vlastních prognóz makroekonomické vývoje, které se při zpětném pohledu občas mohou jevit jako odtržené od reality. To, že – [slovy](#) viceguvernéra ČNB Jana Fraity – ony modely „*představují značně nedokonalý popis ekonomiky*“, by tudíž nemělo být velkým překvapením.

Centrální bance však není otevřena možnost mít naprosto precizní a bezchybné modely. Otázka tedy není, zda centrální banka má dokonalé prognózy, anebo nikoli. Jak [tvrdí](#) člen bankovní rady ČNB Tomáš Holub, „*ta relevantní otázka je, jestli měnová politika, která se o takovéto analýzy a prognózy může opřít, je o něco málo lepší než čistě vzad-hledící politika, a to si myslím, že v praxi České národní banky prostě platí.*“

Přestože se modelový aparát centrálních bank neustále zlepšuje, stále není ani zdaleka bezchybný. To, že jsou zejména v časech bezprecedentních šoků či strukturálních změn (kdy je jejich spolehlivost v zásadě nejvíce potřeba) nezřídka až hrubě nepřesné, je bohužel skoro jejich samotnou povahou. Jak ale [konstatuje](#) Tomáš Holub: „*Nic lepšího momentálně nemáme*“.